

DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORKIH, ČETRTHIH IN SOBOTAH



Naročnina v Jugoslaviji znaša mesečno Din 10.—, v inozemstvu mesečno Din 15.—, — Uredništvo in uprava Maribor, Ruška cesta 5. poštni predal 22, telefon 2326. Čekovni račun št. 14335. — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopis se ne vračajo. — Ne frankirana pisma se ne sprejemajo. — Mali oglasi trgov. značajo vsaka beseda Din 1.—, mali oglasi, ki služijo v socialne namene delavstvu in nameščencem, vsaka beseda Din 0.50

Štev. 48 • Maribor, torek, dne 31. maja 1938 • Leto XIII

Konjunktura zopet peša

Zaposlenost v Jugoslaviji.

V »Radniški Zaštitnik« je objavil dr. Vl. Serdar študijo o zaposlenosti delavstva v Jugoslaviji in razvoju gospodarstva. Ne moremo objaviti cele študije, pač pa naj navedemo indeksna števila od leta 1930. do 1937. o stanju zaposlenega delavstva.

Polom na borzi v New Yorku 1929. leta je sprožil val krize, ki se je bolj ali manj občutno razlil po vsem svetu.

Vzemimo za podlago število 100 v letu 1932., da vidimo, kako je pri nas nastajala in minevala gospodarska kriza. Začetek občutne krize pada že v leto 1930., kakor kaže naslednji indeksni pregled. Če vzamemo za celotno število zaposlenih v letu:

1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937
115	111	100	95	99	103	113	130

Oglejmo si še nekoliko razvoj industrij. Za podlago vzamemo istotako 100 delavcev v letu 1932. Če jih je bilo 1932 zaposlenih 100, jih je bilo leta 1937. zaposlenih v: denarnih in zavarovalnih zavodih 86, industriji hrane in pijače 104, prometu 109, kemični industriji 109, pri domači služinčadi 115, grafični industriji 116, električnih centralah in preskrbi z vodo 118, predelovanju kože in surogatov 119, svobodnih poklicih 120, visokem stavbstvu 121, občinskih poslih 122, trgovini 122, lesni in mežbarski industriji 129, gostilnah, kavarnah in točilnicah 131, industriji papirja 133, zdravstvu 138, v tobačni industriji 138, lesni industriji 139, kovinski in strojni industriji 145, gradbi prevozi 154, v gradbi železnih in vodnih gradbah ter potov 154, v industriji kamna in zemlje 162, industriji kože in gumi 166 in v tekstilni industriji 171.

Iz teh podatkov je v splošnem razvidno, da je konjunktura prekorajčila vrhunec že leta 1937. in pa, da se je zaposlitev povečala glavno v delih in industrijah, ki so manj stabilne ter so mnogo odvisne od politične konjunkturo. Tudi delavske razmere so slabše kakor so bile v najboljši konjunkturi, kakor smo že večkrat poudarjali v našem listu.

Od decembra 1937 konjunktura zopet peša, razen v agrarnih deželah.

Ali bo sedanja konjunktura, ki še daleko ne zaposluje vsega delavstva pri nas, trajnejša ali bo pa zopet naglo popustila, je odvisno od mednarodnih odnosov in od notranje gospodarske politike, ki se doslej ni mogla ločiti od prekomernega izkoriščanja delavcev in konzumentov in ne odločiti za načrtno gospodarstvo.

Barbarski napad na mesto Kanton

50 ljudi ubitih, več tisoč ranjenih.

Japonci bi radi sedaj vdrl v južno Kitajsko, v Kanton, drugo glavno mesto republike.

Te dni so japonski bombniki napadli Kanton in ga zasuli z bombami. Ubili so 50 ljudi, več tisoč pa ranili.

Na osrednji fronti

so se Kitajci umaknili vzdolž lunghajske železnice proti zapadu do Čenčaua oz. Kajfenga. Oba kraja sta že v japonski posesti. Obkolitev 300.000 mož kitajske armade ob lunghajski železnici se je Japoncem ponesrečila. Fronta poteka sedaj od Kajfenga v loku proti vzhodu in potem od mesta Kveto proti jugovzhodu, mimo mesta Hofei, 100 km južno od Nankinga in Šangaja k morski obali.

Kolera v Šangaju.

V Šangaju je začela razsajati kolera.

Položaj še vedno resen

na čehoslovaških mejah

Ne samo v ČSR, tudi v Parizu in Londonu smatrajo, da je položaj v Srednji Evropi še vedno resen. — Čehoslovaška vlada zato tudi ne misli, da bi odpoklicala vojaštvo z mej.

Kako je prišlo do zasedbe mej po čehoslovaški vojski?

Očividec nam pripoveduje: Kdor se je dne 19. maja slučajno mudil na Dunaju, je mogel opaziti živahno premikanje vojske: artiljerije, tankov, motoriziranih čet itd. Mimogrede si pa lahko ujel tu pa tam kakšno besedo iz vrst kokrakajočega vojaštva: »Jetzt gehen wir!« (Sedaj gremo!) Listi so pisali, da praška vlada ne obvlada več položaja, da so izbruhnili nemiri v obmejnem ozemlju itd. Te vesti so dale slutiti, da se nekemu hoče intervencije. Ako se je potem človek peljal iz Dunaja na Bratislavo, ni bilo na cesti opaziti nič posebnega. Na čehoslovaški strani tudi ni bilo ničesar, kar bi moglo vzbuditi pozornost. Toda v večernih urah se je v ČSR zganilo. Ne samo v garnizijah, ampak menda v vseh krajih hkrati je zatrobilo alarm. V par urah je bil mobiliziran en letnik in mobiliziranci prepeljeni z avtomobili v garnizije, iz katerih so istočasno začele odhajati čete s pomočjo najrazličnejših prevoznih sredstev proti meji. Dne 20. maja ob 4. uri zjutraj je bila čehoslovaška meja zasedena. Med vožnjo iz Bratislave čez mejo v pravcu proti Dunaju je človek nehote ostrmel. Komaj 12 ur je minulo in kakšne spremembe. Vzdolž meje in preko ceste več metrov visoki španski jezdec (z bodečo žico prepleteni koli). Za žično oviro strelski jarki in kaverne; v njih pa vojaštva nič koliko. Strojnice pripravljene, tu in tam poljski topovi v pozicijah. Na višinah 30.5 ali 42 cm možnarji. Komaj, da si smel še čez mejo nazaj. Čehoslovaška vojska je zasedla mejo — dve uri poprej kot Nemci. Angleška in čehoslovaška špijonaža se je sijajno izkazala. Vsako presenečenje je bilo izključeno. Kdor bi bil hotel priti delati red v ČSR, bi bil trčil ob bajonete čehoslovaške vojske.

Zakaj se le Čehoslovaška razburja? Ironija politike

Politična napetost med Čehoslovaško in Nemčijo ter Evropi sploh je nastala, ker je Henlein, vodja čehoslovaških Nemcev zahteval, da prizna republika Nemcem popolno avtonomijo in samoodločbo. Henlein je hodil in še hodi v Nemčijo po navodila. Znano je tudi, da zahteva nemška politika združenje vseh Nemcev in po radiu so govorili, da je čehoslovaška demokracija

gnila in da se mora razdeliti, ker je nasilno ustvarjena. Niti teden pozneje, po intervenciji Anglije in Francije pa piše nemško časopisje, zakaj je vendar toliko razburjenja, ker vendar nič ni in nihče ni mislil na napad na čehoslovaško republiko.

Izzivana Čehoslovaška

V Hebu sta bila pretekli teden ustreljena dva Henleiova pristaša, ki se nista hotela odzvati na poziv straže, ampak sta v polnem diru vozila proti meji. Pogreb je bil demonstracija v pravem pomenu besede: Ne samo, da so se ga udeležili Henlein in tovariši, ampak tudi nemški vojaški ataše. Venec pa sta položila: Adolf Hitler in nemško poslaništvo.

Nadaljnje občinske volitve v ČSR

V nedeljo, dne 29. maja je volilo 2740 občin, od teh 1660 na Češkem, 740 na Moravskem in v Šleziji. 20 v Slovaški in 50 v Podkarpatski Rusiji.

Volitve so potekle mirno, razen v Tisovi, kjer so Henleinovci napadli nemške socialne demokrate.

Rezultati kažejo, da ni zaznamovati posebnih sprememb posestnega stanja posameznih strank. Henleinovci imajo večino v 823 občinah.

30 odstotkov Nemcev ni solidarnih s Henleinom

Pri občinskih volitvah na Čehoslovaškem, dne 22. maja je približno 20 nemških občin glasovalo proti Henleinu. Rezultat v nemških občinah je bil naslednji. Od 513 mandatov je dobila nemška stranka 359 mandatov, nemški socialisti 51, češke stranke 103 mandate. Torej 30 odst. prebivalstva ne soglaša s Henleinom, kakor poroča čehoslovaški tiskovni urad.

Kaj pa Poljska?

O Poljski so bili v zvezi z zadnjimi dogodki razširjene najrazličnejše vesti. Ena je celo trdila, da je Poljska rešila mir. To seveda ne bo držalo. Verjetno pa je, da Poljska, kakor tudi koketira z Nemčijo, v slučaju resnega konflikta ne bi mogla ravnati drugače, kot ji narokuje prijateljska pogodba s Francijo. Najmanj kar bi se moglo pričakovati je,

da bi ostala nevtralna. Sicer pa ji tako zadržanje narekuje njen položaj, ki bi se izcimil, ako bi ČSR ne bilo več, kajti potem bi bila ona tista, ki bi bila obkoljena takorekoč od treh strani. In razen tega se zaveda, da preko njenega ozemlja in Rumunije vodi pot v Ukrajino.

Cerkev še vedno za spravo s fašizmom

Izjava kardinala Pacellija na evharističnem kongresu

Evharistični kongres v Budimpešti se je vršil v znamenju obrambe katoliške cerkve. Kardinal Pacelli je dejal: »Vsega obžalovanja vredno je, da se skuša v trenutku, ko hoče polip brezbožstva okleniti svet s svojimi lovskami, izpodkopati odporno silo krščanske fronte na ta način, da se cerkvi osparava njeno poslanstvo, vzgajati mladino v junaškem duhu, vzvestobe, ki edina more premagati grozečega sovražnika.« Vsa leta po vojni, odkar je zmagal šovinistični nacizem v Italiji, je cerkev smatrala fašizem za svojega naravnega zaveznika. Vse njeno ravnanje je bilo v skladu z njenim nazorom, da stoji sovražnik — levo. Toda prišlo je drugače, kot je cerkev mi-

slila in upala. Čim je fašizem zajahal konja, je pokazal cerkvi, da ni voljan, deliti posvetne moči z nikomur. Cerkev je vzel pravico, vmešavati se v javne posle, v politiko in v vzgojo mladine, obenem pa je zahteval od nje, da mu služi. Cerkev ve to, toda govor kardinala Pacellija kaže, da v Vatikanu ne mislijo proglasiti fašizma za svojega sovražnika in udariti na desno, ampak ponujajo desnici spravo, zagotavljajoč ji, da so za malenkostne koncesije prej ko slej pripravljeni z njo napadati in se boriti proti levi. Cerkev še upa, da bo s to svojo politiko rešila svoj prestiž in svojo bodočnost.

Za pokojninsko zavarovanje novinarjev

Novinarski kongres v Zagrebu

V nedeljo, dne 29. maja se je vršil v Zagrebu kongres Jugoslovanskega novinarskega združenja.

Kongres je sprejel z obžalovanjem na znanje, da se vprašanje novinarskega pokojninskega zavarovanja doslej še ni premaknilo z mrtve točke, dasi je bilo to že večkrat obljubljeno.

Nova uprava se je konstituirala takole: Predsednik Branko Sokolović (Zagreb), I. podpredsednik Andro Milosavljević (Beograd), II. podpredsednik Stan-ko Virant (Ljubljana), tajnik Maksim Mrzljak-Dvorski, blagajnik Milivoje Popović.

Turčija dobi angleško posojilo

Akcija zahodnih velesil se je pričela

Anglija vidi v Nemčiji gospodarskega konkurenta v Orientu. Turčiji in sosednjih državah. Da se ta konkurenca ustavi, daje Anglija Turčiji kratkoročno posojilo v znesku 16 milijonov funtov, kar znaša v dinarski vrednosti okoli 350 milijonov. Prva žrtev je Krupp. Turčija rabi denar za svoj go-

spodarski načrt in oboroževanje. Anglija in Francija sta tudi najbolj sposobni državi, da financirata države, ki jim manjka gotovine.

Göring je v Lincu imel nagovor na Avstrijce in jim je povedal, da je sedaj konec z Gemütslichkeit in z lenobo

Za udrnitev cene cinu. Cin je za orožno industrijo važna kovina. Zadnje čase je cena padla. Da bi preprečili nadaljnji padec cen, so lastniki rudnikov sklenili, da bodo odvisno rudo vskladiščili, namesto, kot doslej, ponujali v nakup. Vskladiščenje rude je tudi potrebno za slučaj, da nastopi nenadno povpraševanje po njej. Gre za vskladiščenje 15.000 ton cina v Angliji. Za tem načrtom stoji angleška vlada, ki ima za vojne potrebe vskladiščenih samo 5000 ton cina, dočim ima Nemčija, kjer so pobrali vse cinaste cevi pri aparatih za točenje piva v gostilnah, sama okrog 15.000 ton te kovine.

Barbarska morija z bombami iz letal

300 prebivalcev mesta Alicante ubitih, 1000 ranjenih

Nacistična letala, ki jih je vodil nekdo, ki se imenuje Trempu, so preteklo sredo ponoči napadli obrežno špansko mesto Alicante in povzročila z metanjem bomb silno razdejanje. Ubitih je bilo 300 oseb in 1000 ranjenih.

Ves kulturni svet se zgraža nad tem pokoljem civilnega prebivalstva, ki ni prvi v vrsti barbarskih činov, s katerimi so osrečili tudi španski narod.

Angleški listi se vprašujejo, ako naj bo to odgovor na svoječasn protest angleške vlade proti napadom na odprta mesta.

Vskakor prazni protesti ne zaležejo. Anglija bi bila v stanju, da da svojim besedam drugačnega poudarka, pa bi bilo kaj hitro konec ne samo barbarstev, ampak tudi vojne v Španiji.

Na frontah trajajo boji

V odseku pri Trempu se vodijo ogorčeni boji. Nacisti se skušajo rešiti iz klešč s protinapadi, ki pa so jih stali že doslej silne žrtve.

Vzhodno od Teruela so nacisti nekoliko napredovali, toda še vedno nimajo izgleda, da bi prodrli po dolinah iz goratih predelov v ravnino. Ob morju je

Nočni napad nacističnih letal

na francosko mesto Cerbere.

Dne 26. maja ob pol 10. uri ponoči so napadla španska nacistična letala francosko obmejno mesto Cerbere. Vrgla so 15 bomb. Dve bombi sta razdejali dve hiši pri kolodvoru. Dve osebi sta bili ranjeni. Poškodovan je kolodvor in razbitih je bilo več železniških voz. Nacistični letalci so vedeli, da bombardirajo francosko mesto, ker španski kraji

položaj prilično nespremenjen.

Kaj potrebuje republikanska vlada?

Republikanska armada šteje 600.000 mož, nacisti 500.000, od teh jih je 40 odst. tujcev, dočim jih je v republikanski le 6000. Pač pa primanjkuje republikancem dalekostrelnih topov in letal.

onostran meje niso razsvetljeni.

Nacistični prijatelji na severu Evrope, ki to stvar sami najbolje poznajo, širijo vesti, da so bombardiranje izvršila — maskirana republikanska letala.

Doma in po svetu

Dr. Ivan Lah umrl. V Ljubljani je umrl pisatelj dr. Ivan Lah, ki je bil izrazit javen delavec zadnjih desetletij, plodovit pisatelj, publicist, novinar in kot učenec Masaryka odločen naprednjak ter vnet delavec na polju jugoslovansko-čehoslovaškega prijateljstva. Med vojno je bil radi svojega jugoslovanskega prepričanja in delovanja od avstrijske, Slovanom sovražne diktature interniran ter je preživel dolgo časa v koncentracijskem taborišču Oberholabrun v Nižji Avstriji, od koder so ga poslali na fronto, kjer je bil težko ranjen. Zdravil se je potem v Pragi, kjer je poprej tudi doštudiral univerzo v času najožjega Masarykovega stika z jugoslovanskimi dijaki. Po prevratu je bil nekaj časa tudi v Mariboru, kjer je polagal temelje javni študijski knjižnici. Duševno je bil zelo plodovit, osebno pa zelo ljubeznjiv. O smrti dr. Ivana Laha so poleg jugoslovanskih listov obširno poročali vsi večji dnevniki v Pragi in drugod po čehoslovaški republiki, kjer je bil dr. Lah znana osebnost in je nebroj njegovih spisov prevedeno v češčino.

Papir so zopet podražili. Zagrebška podružnica zveze tiskarnarjev Jugoslavije je obvestila svoje naročnike, da mora podražiti tiskovine za pet odstotkov, ker so proizvedeni papirja podražili papir (razen lepenke in zavojnega papirja). Podražitev papirja mora biti znatna, če se cene tiskovin podraže za pet odstotkov. — Kartel je cene papirja podražil že nekajkrat v zadnjem letu, kar je popolnoma nepotrebno. Naše papirnice do polovice počivajo v zmislu kartelnih dogovorov. Tako imamo odušne cene papirja zaradi dividend, delavstvo je pa brez dela. Kdaj bo konec te profitarske gospodarske politike?

Treznostni teden. Odbor lige proti alkoholizmu vabi na predavanja, ki jih prireja v trez-

nostnem tednu, v torek, dne 31. maja in potem vsak dan od 1. junija do vključno 3. junija s pričetkom ob 8. uri zvečer v »Akademskem domu« v Ljubljani. V proglasu, ki ga je izdal odbor na javnost, povdarja potrebo boja proti alkoholizmu, ki ni v čast narodu in je tudi veliko socialno zlo. — Pobijati alkoholizem se pravi skrbeti za izboljšanje socialnih razmer. Čim slabše so socialne razmere, tem več je pijančevanja. Človek utaplja svoje skrbi in žalost v alkoholu. Čim manj je denarja, tem več se pije, čim manj ljudje zaslužijo, tem manj popijejo lažjih opojnih pijač in tem več špirta.

Zavarovanje odvetniških pripravnikov za sterost in onemoglost pri OUZD. Po zakonu o pokojninskem zavarovanju nameščencev so odvetniški koncipijenti izvzeti iz dolžnosti zavarovanja. Razlog zakonodajalca za tak ukrep je bil nedvomno v tem, da bi mogel biti odvetniški pripravnik zavarovan itak samo par let, dokler ne postane odvetnik, tako da bi z zavarovanjem še ne pridobil nikake pravice do pokojnine in bi bilo zavarovanje zato iluzorno. Novi predpisi o pokojninskem zavarovanju pri OUZD pa kake take izjeme odločbe ne vsebujejo in je sedaj Osrednji urad za zavarovanje delavcev v Zagrebu izdal odločbo, po kateri so tudi odvetniški pripravniki zavezani zavarovanju pri njem. Izmed nameščencev so torej samo odvetniški pripravniki, kar se zavarovanja tiče, izenačeni z delavci.

Kar je za Američana avtomobil, je za Slovenca kolo. Statistika nam dokazuje, da se Slovenija po številu kolesarjev približuje Nizozemski, saj je pri nas okrog 130.000 kolesarjev. Kolesarstvo se pa še vedno razvija od leta do leta, zlasti zadnje čase, ko so dobra kolesa znatno cenejša in ko imamo vsako leto pravi salon koles na Ljubljanskem velesej-

mu. Tudi na letošnji velesejski prireditvi od 4. do 13. junija bo velika razstava koles najboljših znamk, še bogatejša kakor prejšnja leta, da si bo lahko vsak izbral kolo po svojem okusu.

Gradba tvornice za celulozo v Krškem. V Krškem zgrade precej veliko tvornico za celulozo. Z gradbo prično že prihodnji teden. Nova tovarna bo zaposlovala okoli 150 delavcev. Tvornico gradi znani ljubljanski industrijec Franc Bonač, ki ima že tvornico papirja in lepenke na Količevem pri Domžalah.

Smrtna kazen v Rumuniji. Rumunska vlada je sklenila uvesti smrtno kazen za zločine po členu 15 § 2 nove ustave, kjer gre za atentate na suverena, člani kraljeve hiše, šefe tujih držav, državne dostojanstvenike kakor tudi za krajo z ubojem in politične uboje. Smrtna kazen stopi v veljavo eno leto po objavi v službenem listu.

Delovni čas za državne uradnike v Nemčiji. Nemški državni minister za notranje stvari je izdal naredbi, ki načelno določa, da mora delovni čas uradnikov znašati 51 ur na teden. V Berlinu, Hamburgu, Monakovem, Kolnu in Drazdanih pa znaša delovni čas 48½ ur na teden. Delovni čas se sme po potrebi podaljšati. Tudi delovni čas za delavstvo in nameščence se sme poljubno podaljšati, tako, da normalni delavski osemurnik sploh ne eksistira več. — Nova naredba velja tudi za državne železnice, pošto in državno banko.

Konec mehiške vstaje. Dne 25. in 26. maja se je predalo vladnim četam 13 vstaških poveljnikov s 1300 vojaki. General Cedillo hoče sedaj voditi vojsko na ta način, da bo preostale čete razdelil na majhne oddelke, ki bodo napadali zdaj tu zdaj tam in rušili ceste, mostove, železnice itd. Cedillo je vsekakor vzgled »patriotičnega« generala v službi razlaščenih petrolejskih magnatov.

Širite naš list!

Avstrijske novice

»Juturnji list« od 27. t. m. poroča, da je bil avstrijski namestnik Seys-Inquart, ki je, kakor je znano, poklical Nemce v Avstrijo, poklican v München na odgovor zaradi pisma, ki ga je prejšnjo sredo poslal Hitlerju. V pismu se je pritoževal nad načinom, kako se Avstrija nacizira in ker se domače nacionalsocialiste potiska v stran, da se tako dobe mesta za Pruse. V pismu se tudi pritožuje, da je kot avstrijski namestnik podrejen gauleiterju Bürckelu in spominja Hitlerja na obljube, ki jih je svojčas dal avstrijskim nacistom. Sedaj pa je zaprtih nad 40.000 ljudi. Tudi zatrjuje, da je vsled napačne naciziranja nezadovoljstvo toliko, da bi se ne dalo zanesti na avstrijsko vojaštvo v slučaju spopada s Čehoslovaško. Hitler je bil nad tem pismom tako razluten, da je poklical Seys-Inquarta v München in bo verjetno odstavljen s svojega dosedanjega mesta.

V listu »New Staatsman and Nation« poroča neka Angležinja o razmerah, ki so nastale na Dunaju po »anschlusu«. V svrhu propagande so poslali večje skupine dunajskih delavcev na obisk v Nemčijo. Delavce so vzeli iz tovarn in so jih poslali kar v delovnih oblekah v Nemčijo. Kakor se je pozneje izkazalo, se je to zgodilo, da bi nemški delavci videli, v kako bednih razmerah so doslej živeli avstrijski delavci. Angležinja pripoveduje, da se Avstrijci nič prav ne morejo privaditi novemu režimu. Neki poštni uradnik, ki nosi sicer kljukasti znak, ji je rekel, da niso nikoli mislili, da se bo tako godilo. — Dobro pa uspevajo trgovine z živili in mesarije, ker Nemci, ki pridejo iz rajha v Avstrijo, na debelo kupujejo živila in jih pošiljajo v Nemčijo. Trgovci samo žele, da bi bil obilen denar, ki ga prejema, res tudi kaj vreden.

Gauleiter Bürckel je s posebno naredbo uklenil dosedanje meje prejšnjih avstrijskih dežel in je Avstrijo razdelil ne glede na prejšnje meje. Gradiščansko in del Spodnje Avstrije je pridružil Štajerski, Vzhodno Tirolsko pa Kororški. Prejšnja Spodnja Avstrija se sedaj imenuje Spodnje dunavski gau, Zgornja Avstrija pa Zgornje dunavski gau, tako da je tudi avstrijsko ime iztrebljeno. Glavno mesto Ostmarke pa bo Linc, ne več Dunaj.

V ogledalu

O idealizmu. G. Kalan je prevedel brošuro nekega nemškega socialističnega spreobrnjenca Klauerja, v kateri spreobrnjeni Klauer zabavlja čez socialiste, češ, socializem to je sam materializem in noben socialist ne more biti idealist. — Najbolj idealni so bili vsekakor št. lambreški menihi v Maria Zell, ki so imeli 9900 hektarjev »idealizma«, katerega so jim sedaj zaplenili. In kaj, če so imeli idealizma?

Temo ali luč? Gospodje mnogo govore in pišejo o svobodi. Ako pa izdajo kakšno knjigo to »svobodo« potrdita v Sloveniji: dr. Aleš Ušeničnik, škofijski cenzor in Ign. Nadrah, generalni vikar. Brez njune cenzure in dovoljenja ne sme iziti noben spis. Učili pa smo se, da ima človek svobodno voljo od Boga. Kako se potem to strinja s cenzuro? To bi bila svoboda, ako bi jo vzeli gospodje v svoj zakon!

Zadnjič: zaigrali poslednje simpatije — sedaj: najmočnejša delegacija. »Slovenec« poroča: evan- gelist iz Budimpešte je pisal ob otvoritvi evharističnega kongresa, da je čehoslovaška kot naša zašla svoje meje in s tem zaigrala zadnje simpatije v obdobjem kraljestvu brez kralja. Sedaj pa poroča, da je delegacija iz čehoslovaške na evharističnem kongresu najmočnejša inozemska delegacija, ki šteje 12.000 udeležencev. Kako je sedaj s simpatijami — kdo bi vedel?

Paletje

MAKSIM GORKI

(Prevel Tone Maček.)

14

— To je pa res — je z utrujenim glasom rekel Avdjej.

— Če so nas že enkrat spregledali — je z nasmehom nadaljeval Dosjekin, — nima smisla, da bi se še dalje skrivali. O drugih ne rečem nič, a Kuzin bi nam lahko koristil.

— Sami se boste lahko prepričali, kakšen je! — je vzradoščen vzkliknil Vanja in objel Alekseja in ga tolažil: — Ti se nikar ne boj! Mi jih bomo hitro izpreobrnil.

— Da bi vas vrag! — je dobrovoljno rekel Alekša in zvalil Vanjo po tleh. — Mar se česa bojiš? Nisem ugovarjal iz strahu, — a škoda se mi zdi časa, — kako dolgo bomo pa rabili predno jih prepleskamo? Še mi sami se nimamo časa učiti!

Zvijajoč si novo cigareto ga je Dosjekin kratko zavrnil, ne da bi me pogledal:

— Ni naša naloga jih učiti. To bo že Jegor Petrovič opravil.

Sklenili smo obvestiti Kuzina, naj nam priredi sestanek s svojo skupino na prvi prosti dan. Kot kraj sestanka smo določili prazno drvarsko zemljanko v Skornjakovem gozdu.

Vanja je ves sijal, valjal se je po pesku in vzkliknil:

— Pri bogu — to je imenitno, bratci! Oni nam bodo pomočniki!

Tisti hip je pa Aleksej, ki je tudi v temi dobro videl, dvignil roko nad oči, se zastrmel v daljavo in zarenčal:

— Stražnik...

Gledam. Iz-za mlinov se je pojavil debelonogi kosmati sivi konj. Nas je jasno obsevala luna in moglo se nas je dobro videti na svetlem peščenem prostoru.

— Razidimo se? — je napol svetloval, napol vprašal Jegor.

Nihče se ni ganil, čeprav bi se lahko razšli in izginili; gozd je bil tik nas, a jezdec bi brez ceste po gozdu ne prišel daleč.

— Nič se bati! — je šepnil Vanja.

— Po mojem mnenju je on — bedak! — je nepričakovano rekel Avdjej.

Čakamo. Vedno glasneje je bilo slišati peketaenje konja, ki je nosil v sedlu veliko stražnikovo telo, katerega črna senca se je odbijala od zemlje. Postalo nam je neprijetno. Stisnili smo se tesneje v gručo in molčali; nekje je zateglo zavijal pes in pljuskanje reke se je slišalo čisto razločno.

Medeninasta rozeta na stražnikovi kapi in puškina cev v njegovih rokah sta se svetila v luninem svitu, videli smo njegov, s črno brado obrasel obraz in neprespane oči, začutili smo vonj konjskega znoja. Lenobno hrzaje je konj strigel z ušesi in se nam vedno bolj bližal ter nehote vlekel za seboj težko jezdečevo senco.

Zadonel je hripavi Semjonov glas?

— Kdo je tukaj?

Vanja je stopil naprej in odgovoril:

— Mi.

Konj se je ustavil in motal z glavo.

— Kaj delate?

— Nič. Kar tako. Malo smo se sprehodili.

— Razgovarjamo se, — je dostavil Aleksej. Semjon je dvignil puško, s cevjo proti vrhu, se sklonil naprej, pogledal in vprašal:

— Je kak tujec med vami?

Moj soimenec je odgovoril:

— Ne, smo sami domači.

Trenutek je molčal, potem pa dremavo rekel: — Spat pojdite. Ponočnjaki. Kdo bi se sprehajal brez deklet.

Potegnil je za povodec.

— N-no!

Kakor da se hoče z nami oprustiti, je konj globoko priklonil glavo, težko udaril s kopitom ob zemljo, a se ni ganil z mesta.

— N-no! Hi! — je stražnik s široko odprtimi usti zakričal, sunil konja s puškinim kopitom v vrat in odjahal vzdolž reke, ki jo je po strani opazoval.

Šli smo proti domu.

— Staro kljuse ima! — je polglasno ugotovil Avdjej.

Vsi smo molčali in šli v tesni gruči.

— Glejte, kako je hrbet skrivil...

Jegor Dosjekin se je ozrl, pogledal in rekel:

— Gotovo gre v mlin, da se bo napil...

Naenkrat se mi je zbudila želja, pohiteti za stražnikom in govoriti z njim na samem, iz oči v oči. Ob srečanju z njim me je nekaj zadelo.

(Dalje prihodnjič.)

Iz naših krajev

TRBOVLJE

Nam se gre za občino — gospodom za ubogo industrijo

Kakor vsako leto, tako tudi letos povzroča občinski proračun v naši dolini precej debate, posebno pri naših neprijateljih, t. j. naši trboveljski opoziciji, ki nikakor ne more preboleti poraza pri zadnjih občinskih volitvah in vedno išče načina, kako bi se maščevala. Pri tem svojem fanatičnem stremeljenju po maščevanju zaidejo gospodje dostikrat sami s seboj v konflikt. Lansko leto, ko je občinski odbor stavil v proračun zidanje stanovanjskih hiš za upokojene rudarje in zgradbo zdravstvenega doma, je letelo na ducate pismenih pritožb in osebnih intervencij na bansko upravo, češ, da je to nepotrebno ali pa, da imajo vse to zgraditi drugi.

Pri letošnji sestavi občinskega proračuna, ko je občinski odbor zopet stavil v proračun poleg stanovanjskih hiš in drugih socialnih ustanov, tudi zgradbo novega občinskega doma, ki bi odgovarjal našemu kraju in potrebam, so ponovno romali na bansko upravo zastopniki tukajšnje opozicije in interverirali proti izdatkom za občinski dom. Nekateri ljudje so celo namigavali, da se skriva za gradnjo doma skrivna korupcija. Po izjavi gg. Pusta Rudolfa in vevplivnega Križnika Filipa, je posneti, da sta tudi ona v bistvu za gradnjo doma in priznavata potrebo, pa vendar nista zadovoljna. Gospoda, ako hočete veljati za zastopnike občanov, boste morali svojo politiko temeljito izpremeniti. Mi živimo v 20. stoletju in moramo iti s časom in potrebami. Trboveljska občina rabi občinsko hišo najmanj toliko, kot rabijo v Beogradu javne zgradbe, ki pa niso tako velike, kot naša, ki pa vendar proti temu nihče ne protestira in dasi se z državnimi sredstvi ne zida nobenih stanovanjskih hiš.

G. Križnik se v zadnji »Del. Pravici« pere, češ, da iščemo socialisti krivca pri njih. Mi pa povemo g. Križniku, da se je krivec sam javil, da ga še iskati ni bilo treba. Mislimo, da je g. Križnik toliko moža, da ne bo zaničal, da je vodil deputacijo k banski upravi za znižanje proračuna. Vedeti bi moral, da se bo prvenstveno črtala trošarina na elektriko industriji, pa da od tega ne bodo imeli davkoplačevalci ničesar, marveč, da če se bo vsako leto odpisovalo od trošarin, bodo morali davkoplačevalci in to gospodarsko šibki obrtniki, kmetje in delavci seči globlje v žep, da bodo krili potrebe občine in to po zaslugi takih mož, medtem, ko bo industrija razbremenjena. — Zdrava pamet bi velevala vsakemu količkar doslednemu zastopniku delovnih slojev, da bi moral stremeti za tem, da se čim bolj obremenijo industrija in doprinese del tributa za one, ki so, ali bodo pri ustvarjanju milijonov dobička, obnemogli ali ubožali. Gotovo ni greh, če ostane del bogastva, ki ga izrpa tujec, doma, ne pa, da gre vse v tujino, dočim doma ostane revščina. S tem nikakor nečemo ovirati razmaha industrije, toda ljudstvo in njegove potrebe so prve, ne pa profit.

G. Križnik se dela silno važnega, češ, da on vse ve in govori o nekih blamažah socialistov, da bi zabrisal vtis, ki so ga zapustile njegove intervencije v javnosti. G. Križnik meša v svojo omako tudi s. Pliberška z očitnim namenom, da bi razdvojil večino. Povemo g. Križniku, da napačno kalkulira, če kliče na pomoč s. Pliberška, ker s. Pliberška gotovo ni vprašal, predno je šel interverirati, sedaj pa naj bi mu bil za priprego! — Več bodo zvedeli volilci na kakšnem zborovanju ali pa v »Delavski Politiki«, kjer bomo z razpravo o proračunu še nadaljevali.

Članski sestanek podružnice ZRJ

za delavce pri podjetju Dukič in drug se bo vršil v četrtek, dne 2. junija ob 4. uri pop. v dvorani »Delavskega doma«. Ker je dnevni red važen, pridite vsi.

ZAGORJE OB SAVI

Čudno postopanje. Prejšnji teden je gradbeno vodstvo banovinske ceste Zagorje—Slačnik—Trbovlje sprejemalo delavce v delo. Odklonilo je vse tiste, ki so se lansko leto skušali boriti za svoje pravice, nadalje neobčane in nad 50 let stare. Po naših pojmih je treba pri javnih delih zaposliti vse, ki po drugod ne dobe dela, ker ako se dela z ljudskim denarjem, potem ima vsak državljan pravico do zaposlitve.

»Delavska Politika« se pri nas zelo širi, vendar je še precej obrtnikov in gostilničarjev, ki je ne marajo v svoje lokale. Kaj, ko bi ti enkrat tudi izjavili, da nočejo delavskega denarja?

BOROVNICA

Veselica. »Vzajemnost« priredi dne 5. junija (binkoštna nedelja) na dvorišču gost. Mavec svojo prvo veselico s plesom in prosto zabavo. Godba gramofonskih plošč potom radio prenosa. Začetek ob 3. uri popoldne. Vabimo vse sodelavce in prijatelje, tudi iz oddaljenih krajev, da se ta dan odločijo in polite v prijazno Borovnico. Nudi se vam lepa prilika, da si ogledate znameniti železniški most v Borovnici, največji v srednji Evropi, ali pa, da napravite izlet v krasni Pekel, najpriljubljenejšo točko ljubljancem za enodnevní izlet, potem pa se pozabavate na naši veselici in s tem malo gmotno podprete naše mlado društvo. Opozarjamo na izredno ugodno železniško zvezo proti Ljubljani in Zidanemu mostu, istotako tudi proti Rakeku. Pridite, ne bo vam žal!

»Celjski grofje« na odru »Vzajemnosti«. Pri tej priliki opozarjamo na uprizoritev zgodovinske drame »Celjski grofje«, katero pripravila naša »Vzajemnost«. Predstava bo neke nedelje v mesecu juniju in sicer na prostem. Natančnejši datum bomo pravočasno objavili. — Družnost!

LJUBLJANA

Kardinali na potu skozi Ljubljano. Te dni se je vozilo več kardinalov in škofov skozi Ljubljano na potovanju v Budimpešto, kjer se vrši katoliški shod. V noči od nedelje 22. maja na ponedeljek 23. maja se je vozil skozi Ljubljano papežev državni tajnik (nekak zunanji minister) kardinal Pacelli. Na meji na Rakeku ga je v imenu vlade pozdravil ban dr. Natlačen v latinskem jeziku. V Ljubljani se kardinal ni prikazal, ker je že spal. Ponedeljski »Slovenec« pa je vendarle vedel povedati, da ga je pozdravil stolni prošt in da se je papežev delegat prav iskreno zahvalil. Pač pa se je na postaji v Ljubljani prikazal italijanski nadškof iz Abesinije in je katoliško žensstvo niemu namesto kardinalu izročilo sopek. Nadškof pa je povabil ljubljanske katoliške žene, naj ga pridejo obiskat v Adis Abebo. V torek se je z opoldanskim brzovlakom vozil skozi Ljubljano pariški nadškof kardinal Verdier. Tudi nega je ban v imenu vlade pozdravil že na Rakeku v latinskem jeziku. F. ...

V Ljubljani je kardinala pozdravil stolni prošt Nadrah v latinskem jeziku. Kardinal mu je odgovoril v francoščini. Kardinal Verdier, ki

je znan kot demokratičen človek, se je zanimal za deželo in ljudi in je izjavil, da želi v kratkem obiskati Jugoslavijo. Iz Budimpešte namerava potovati v Prago, da tudi on v teh težkih dneh izkaže Čehoslovakom prijateljstvo francoskega naroda. Mišljenje kardinala Verdiera kaže najbolje njegova izjava, ki jo je pred kratkim podal tujim časnikarjem o francoski politiki. Rekel je: »Mi Francozi živimo v režimu svobode. Večkrat nam kdo očita, da s svojimi notranjimi boji zapravljamo dobršen del svoje življenjske moči. Toda, ali ni potrebno, da je neke na svetu narod, pri katerem pridejo do izraza prav vse sile in moči in se lahko svobodno razvijajo? Iz tega semena poganjajo sadovi, za katere nam bo človeštvo nekoč zelo hvaležno.«

Redni občni zbor Planinske in izletniške zadruge »Prijatelj prirode«, r. z. z. o. z. v Ljubljani se bo vršil v petek, dne 17. junija 1938 ob 8. uri zvečer v prostorih strokovne komisije na Miklošičevi cesti št. 22a-I. z naslednjim dnevnim redom: 1. Poročilo načelstva in nadzorstva ter sklepanje o letnem zaključku; 2. volitev novega načelstva in nadzorstva; 3. razne zadruge zadeve. — Načelstvo.

MARIBOR

Strokovna komisija v Mariboru

sklicuje za četrtek, dne 2. junija s pričetkom ob 19. uri v dvorani bivšega kina

»Apolo«, Slomškov trg **PROTIDRAGINJSKI SHOD**

Delavci, delavke, nameščenci, udeležite se tega zborovanja polnoštevilno!

Zmaga rdeče liste pri volitvah delavskih zaupnikov pri stavbni tvrdki R. Kiffmann.

Pri stavbnem podjetju Rudolf Kiffmann v Mariboru so se vršile volitve delavskih in nameščenskih obratnih zaupnikov. Postavljeni sta bili dve listi. Prva lista je bila postavljena s strani strokovno organiziranega in razredno zavednega ter v svoji stavbinski organizaciji združenega delavstva, ki je dobila 162 glasov in 5 mandatov. Druga lista je bila: »Skupina narodnih delavcev«, ki je dobila 11 glasov in nobenega mandata. (Za vložitev liste pa je rabila 32 podpisov.) Na tej listi je za nameščenec kandidiral neki nameščenec podjetja, ki je bil tudi pokrovitelj tej skupini. Svetujemo tej »Narodni skupini«, naj pusti delavstvo pri miru pri volitvah, da ne bo doživljala novih blamaž. Delavstvo si bo brez nje poiskalo svoje zaupnike, v katere ima zaupanje, ne da bi kdo koga prisilil kandidirati. Stavbinsko delavstvo pri tvrdki Kiffmann pa je pokazalo svojo zrelost in je storilo svojo dolžnost.

V stavbinskih podjetjih v Mariboru in okolici, kjer se še niso vršile volitve in se bodo v doglednem času, pozivamo delavce teh tvrdk, da si vzamete za vzgled delavce tvrdke Kiffmann, ki so častno pokazali njihovo zavestnost.

Razstava slovenskih likovnih umetnikov v »Unionski dvorani« je bila otvorjena v nedeljo, dne 29. t. m. Zastopani so s svojimi deli menda vsi slovenski slikarji z okroglo 600 slikami. — Razstave slovenskih slikarjev v tako velikem obsegu menda ni bilo. Obisk priporočamo. Prideteljki so zaprosili za znižano voznino za zunanje obiskovalce in je dovoljena.

Kopališko zdravljenje invalidov. Po razpisu ministrstva socialne politike in narodnega zdravja se bo tudi letos vršilo kopališko zdravljenje vojnih invalidov. Invalidi, ki se za to zdravljenje zanimajo, naj se čimprej javijo v mestnem vojaškem uradu na Slomškovem trgu št. 11 prtljičje, soba št. 3, kjer dobijo vsa točnejša navodila.

Klobuki, čepice pri Jakob Lah, Maribor

Ne grem več tja gor! Pred tednom dni se je vrnil iz Nemčije neki prekmurski sezonski delavec, rodoljub Madžar, ki je za silo govoril nemški. Izgledal je slabo, dlani so mu bile kot podplati in oblečen je bil v resnici bomo. V razgovoru je dejal, da se je vrnil, ker ne more zdržati. Vajen je trdega dela, toda pri takem delu v takih razmerah, zlasti pri tako slabi hrani, ne vzdrži. Nikoli več ne bi hotel tja gor. Nekdo ga je vprašal, kje si je kupil hlače, ki so izgledale nove, vendar vse zmečkane in iz najslabše raševine. Povedal je, da jih je kupil gor. Dal je zanje v našem denarju okroglo 90 dinarjev, med tem, ko pri nas stanejo mogoče din 40 do din 50.

ČRNA PRI PREVALJAH

Pustite naše ljudi pri miru. Neki tukajšnji rudar je obtožen zaradi prestopka po čl. 4. zak. o zaščiti javne varnosti in reda v državi, češ, da je prečital in izročil dalje letak, ki je bil razširjen ob priliki občinskih volitev s podpisom »Akcijski odbor domoljubov« in ki je na nedopusten način kritiziral navedbe oblastev. Ta letak je bil, kot se je ugotovilo v preiskavi, poslan iz Ljubljane iz znane nacionalno-fašistične kuhinje. Kako pride ubog rudar do tega, da trpi kazen za anonimne pisce letaka samo zato, ker je v svoji nevednosti letak sploh vzel v roke. Naj obračunava fašisti med seboj, delavce pa naj pustijo s svojimi spori in letaki pri miru. Sicer so pa ti nacionalistični razširjevalci lepakov in gospodje z dobrimi službami največji podrepaniki tujega kapitala in porabijo vsako priliko, da v službi tujeve preganjajo in tlačijo našega, slovenskega delavca. Ali bodo ti gospodje svojim žrtvam sedaj vsaj poravnali iz svojih visokih

CELJE

Neprestano izzivanje »hitlerjancev«. V nedeljo, dne 22. maja zvečer je bilo zopet krika in vika v znani celjski kavarni. Prikazal se je neki pritepenec s hitlerjevskim križem. Seveda je publika zahtevala, da se on in ključast križ odstranita iz kavarne. Temu je pa zelo ugovarjal neki celjski klobučar, katerega oče je bil še zavezen Čeh. Predstojništvo mestne policije bi storilo prav, ako bi postavilo take izzivače tja, kamor spadajo. Tudi pregled celjskih belonogavičarjev in »nenadomestljivih inozemskih strokovnjakov«, ki jih kar mrgoli po celjskih tovarnah in za katere delajo prošnje za zaposlitev »narodni« očetje, ne bi škodoval.

Kako je v sudetsko-nemškem ozemlju g. Henleina? Češki tednik »Přítomnost« z dne 25. majnika t. l. objavlja iz peresa znane pisateljice Milene Jesenske v članku »Anšlusa ne bo« prav zanimive slike preganjanja tamošnjih socialističnih in drugih demokratičnih, državi ČSR zvestih pristašev. Slikanje tamošnjih razmer se v marsičem sklada z razmerami pri nas, celo s celjskimi. Pisateljica pravi: »In razmere v naših obmejnih krajih so takšne, da žrtvujejo tam ljudje za svoje prepričanje celo svojo eksistenco. Kdor ni šel 1. majnika v sprejdu Henleinovcev, za tistega je to imelo, kot za vsakega demokratičnega Nemca na meji, posledico, da je prišel na črno listo, a predvsem je izgubil delo, brez odpovedi, takoj. Pa ne samo izgubo dela, ampak še hujšo posledico, da tudi nikjer drugod ne dobi dela.« — Tam v bližini neke je mesto Češke Budjevice z nemško manjšino, kjer ima tovarno tudi Hans Westen, o katerem so nedavno poročali češki listi, da je Gauleiter SDP in temu primerno tudi nastopa proti tamošnjemu delavstvu. V Celju ni prav nič drugače. Tudi pri naši Westen d. d. odslovljeni delavci ne dobijo nikjer dela in službe, kakor hitro delodajalci vidijo iz knjige, da je bila nesrečna žrtev »odpuščena« pri Westen d. d.

14 let je služila za 100 din? Iz Braslovč smo prejeli obupno pritožbo 76 let stare reve, ki je v bližnji okolici pred 14. leti stopila v službo pri neki še starejši posestnici in ji je 14 let zvesto stregla do njene smrti. Ta službodajalka je nedavno umrla v starosti 90 let ter zapustila hišo z manjšim posestvom, ki bo vredno okrog 30.000 din in obenem testament, v katerem zapušča vse premoženje cerkvi v Petrovčah, Braslovčah in samostanu na Brezjah. 76 letna služkinja, ki že niti hoditi ne more in se vsa trese, pa je dobila v tem testamentu za 14 letno zvesto službovanje celih 100 din. Pa še teh 100 din ne bo dobila, ker bi jih morala prejeti od nekega dozdevnega dolžnika pokojne gospodinje za dobavljeno seno. Ta dolžnik pa pravi, da je teh 100 din že izplačal pokojni in ji ne dolguje ničesar več, tako, da 76 letna reve še teh 10 kovačev ne bo dobila, čeprav ji je pokojna obljubila ob vstopu v službo po 5 din na dan, kar je itak malenkost, pa ji po lepi krščanski pravičnosti nikdar ni ničesar plačala. Revu smo napotili na sodišče, da po vzgledu hlapca Jerneja tam išče svojo pravico.

SV. LOVRENC NA POHORJU

V tukajšnjem granitnem kamnolomu firme Adolf in Ernest Ehrlich v Recenjaku se je po dolgem času zopet začelo z delom zaenkrat s čiščenjem skale. Upamo, da se bo upoštevalo predpise ter v bodoče preprečilo nepotrebne nesreče, kakršne so se dogajale radi zamerjenosti skale do sedaj. Sedaj pa čujte pod kakšnim pogojem dobi delavec v tem kamnolomu delo. Vsak delavec, ki hoče biti sprejet na delo, dobi od podjetja v podpis potrdilo, katero se glasi tako-le: »Potrjujem, da sem danes nastopil delo v kamnolomu firme Adolf in Ernest Ehrlich v Recenjaku. Moja plača se prične z današnjim dnem. Za moje delo iz prejšnjih let sem popolnoma izplačan ter nimam do sedaj nikakršnih terjatev. Za prekinjenje dela radi dežja, nevihte ali motnje v obratu nimam dobiti plače. Obrat je sezonski in se delovni čas lahko podaljša v smislu razpisa ministrstva za socialno politiko na 10 ur po dnevni plači brez doplačila. Recenjak.... 1938. podpis.« — Vsi vemo, da je tako izjavo narekoval podjetju strah, ker so preteklo leto nekateri prizadeti delavci terjali po zakonu pripadajočo jim mezdo za nadure, karor tudi za bolezenske škode in za neprostovolni dopust, ki ga podjetje prostovoljno ni hotelo plačati in se zaveda, da bi ga nekaterim moralo tudi še naknadno izplačati. Seveda vsak delavoljen delavec, ki že komaj čaka da zopet dobi delo, gladko podpiše omenjeno izjavo, zavedajoč se, da je tak podpis neveljaven in potrdilo protizakonito. Radi takega podpisna delavstvo ne misli prav nič odstopiti od pravice, katere mu po zakonu pripadajo. Da na bo delavstvo o vseh njegovih pravicah točno in vedno informirano, si naj vsak naroči svoj delavski list »Delavsko Politiko«, ki izhaja sedaj trikrat tedensko in to za isto ceno, kakor vopre, dokler je izhajala samo dvakrat tedensko. — Eden, ki ve kaj pripada delavcu.

JESENICE

S. Smolej Albin mrtev. Pred nekaj dnevi je umrl na Hrušici zaradi težke bolezni v grlu s. Smolej Albin, martinar pri KID. Zapustil je ženo in 5 otrok, od katerih je preskrbljen samo eden. S. Smolej je bil organiziran pri SMRJ. Njegovo priljubljenost je pokazal pogreb, ki so se ga v veliki meri udeležili njegovi sodelavci. Naj počiva v miru, njegovim pa naše sožalje.

Letos, avgusta meseca, bo zbor obhajal 15 letnico obstoja in svojega plodonosnega delovanja. O. A.

plač sodno kazen, izgubo zaslužka pri rudniku, vožnje k razpravi v Maribor itd.? Odločno vas svarimo za bodoče: Roke proč od našega delavstva, svoje lepake si pa sami raznašajte, ne pa da se skrivate v mišje luknje in izpostavljate nevarnosti ubogega delavca!

Podeželski koncert »Enakosti«

Koncert pevskega društva »Enakost« iz Studenc v Framu Dne 22. maja je priredilo društvo »Enakost« iz Studencev svoj drugi letošnji koncert in sicer v Framu. Tudi pri tem nastopu je zbor pokazal svojo izvežbanost. Med splošnim odobravanjem je moral zbor nekaj komadov ponavljati, kar je še bolj navdušilo poslušalce. Kljub veliki propagandi nasprotnikov in slabemu vremenu je zbor doživel moralen uspeh. Pevski zbor »Enakost« je letos za vse delavske zборе kašipot, kako je treba ponesti našo pesem iz industrijskih naselij tudi na deželo.

Čigava je naša zemlja?

Ptuj, majnika 1938.

Kdor misli, da smo bili s prevratom res osvobodjeni, je v veliki zmoti. Če pogledamo kjerkoli ob meji, čigava je zemlja in komu služi naš narod, vidimo, da živimo v resnici še v istem suženstvu, v popolni gospodarski odvisnosti nemškega kapitala, kakor pred 20. leti. Skoraj nič, ali vsaj neskočno malo se je v tej smeri slovenski narod otreseel tujega robstva. Najbolj seve čuti to na svoji koži delovno ljudstvo. Ravno, ker mora to ljudstvo garati istim tujim gospodarjem še naprej za beraško mezdo, raste v neskončnost tuje premoženje in naš človek vedno bolj propada vsled pomanjkanja.

Pred kratkim smo čitali, kako se je neka Hilda Hutterjeva v Ptuiju posvetila izdelovanju kljukastih zastav. Kaj predstavlja rodbina Hutter iz Ptujja? Razen v Ptuiju, ima tovarna Franc Hutter, ki izdeluje v Ptuiju žganje, tik na severni meji na Plaču ogromna vinogradna posestva, kjer hlapčuejo naši ljudje, nič manj kot 11 viničarskih rodbin. Samo krasnih, donosnih vinogradov ima ta tovarnar Hutter iz Ptujja tik ob meji, 11, skupno pa 155 parcel, ki merijo 113 ha in ležijo v občinah Plač, Cirringa, Podigrac in Zg. Kungota.

Nekoč je tu domovala slovenska rodbina Jurija Dobaja od leta 1850 do 1896, nato rodbina Jožefa Dreisibnerja, tudi še slovenska rodbina, a od nje je kupil g. Hutter v vojnih letih, ko je naš kmet krvavel na bojnih poljanah, vseh gornjih 155 parcel, 113 ha najrodovitnejše zemlje za golih 190.000 kron.

Čez 20 let je ta zemlja toliko zrastle v vrednosti, da je dobil g. Hutter z vključbo na te parcele od »Mestne hranilnice« v Mariboru din 250.000 in od ptujskega »Predjemnega društva« din 750.000, torej celi milijon obratnega kapitala za svoje podjetje in sicer v letih 1931 in 1933. Seve je tudi to naš slovenski denar.

In na takih milijonskih vrednostih je naš človek še samo viničar, ki zasluži največ din 3 na dan.

Ali niso to krvave tragedije slovenskega ljudstva? In koliko je takšnih, ena za drugo, ena poleg druge? Vso severno mejo in daleč doli proti jugu so na ta način v par letih, dobesedno skoraj za par grošev, zaslužili.

In rešitev? Ali ne kriči vse to po najostrejšem boju socialne zaščite našega človeka? Kakor po tovarnah, je tudi po teh vinogradih socialno vprašanje narodna bol. Narodno vprašanje je socialno!

„Delavska Politika“ je list za nas razočarane železničarje!

Prejeli smo:

Tudi železničarji se moramo oglasiti v »Delavski Politiki«, ki odgovarja tudi našim interesom, najsi smo nameščenci, delavci pri prometu, pri sekciji, v kurilnici ali v delavnici.

To glasilo je res za delovnega sodobnega človeka, ki nima namena, da živi na račun drugih.

Zavedamo se, da brez dela ni jela. Zavedamo se pa tudi, da brez jela se slabo dela, se dela površno, četudi za hrbotom stoji priganjač in priganja: le hitro, hitro!

Vsak strokovnjak ve, da vsako delo, ki je hitro narejeno, ni dobro narejeno, in sicer zato ne, ker delavec, kot strokovnjak, nima časa ugotoviti ali je dobro, kar je napravil, ali morda ne bo treba še kaj popraviti. Površnost ni nikjer dobra. Glavno jamstvo za dobro delo je: dovolj dobre hrane, dobra obleka, obuvanje, zadostni počitek, prosti dan in letni odmor.

Toda to so zaenkrat samo želje naš železničarjev. Vse želje, ki jih imamo, da neizpolnitev teh želj škoduje železniškemu aparatu.

Naša dolžnost, da se brigamo za našo organizacijo, ki je zaenkrat samo pravovarstvena, ki pa bo lahko postala tudi boina, ako si bomo z močnim nastopom to pravico priborili. Nočemo pa organizacij, ki služijo samo nekaterim, ali za politično štafazo, za kar dobivajo železničarji potem same obete, pa nikdar tega kar si žele.

Naše geslo je: vsi za enega in eden za vse! »Delavska Politika« pa v vsako železničarsko stanovanje, da dobimo vsaj potrebne duševne hrane in potom nje sposobnost za bolj, za izboljšanje naših razmer.

Družnost!

Železničar.

RUŠE

Pri reševalnih delih ob priliki zadnje poplave so z veliko vneto sodelovali domači gasilci. Vso noč so premočeni do kože, nekateri do kolen v vodi, poskušali na vse načine, kako bi preprečili še večje opustošenje. Da to ni tako enostavno, bo vsak pameten človek priznal. Pa se še najdejo ljudje, ki namesto, da bi jim bili hvaležni za njih požrtvovalno delo, ker so ravno njim največ koristili, jih obrekujejo. S takimi dejanji kažejo sami svojo srčno kulturo. Dotični naj ne pozabijo, da so ti ljudje v gasilski uniformi, ki so prostovoljno pripravljeni vedno in vsakomur priskočiti na pomoč, sami delavci in obrtniki, ker kmetije nimajo časa za take stvari, takozvani ugledni ljudje pa se raje pečajo s športom in drugimi brezpomembnimi zadevami.

Frán Žížek, Praga.

Moderna gledališča v Pragi

Osvobojeno gledališče (Osvobozené divadlo)

je najsatirnejša scena v kapitalistični Evropi, tesno vezana na aktualnost. Uprizarja romantične komedije ali pa revije. V njih delujeta poleg drugih igralcev kot glavna akterja klovna Voskovec in Werich. Njune šale so vselej ostro naperjene proti fašizmu, reakciji in kapitalističnemu sistemu. Zato sta v teku desetih let svojega udejstvovanja postala najslavnejša češka igralca, znana daleč po svetu. Snimala sta tudi nekaj zelo uspešnih filmov. Občinstvo, ki se sistematično zastruplja v naših kinematografih z nacistično propagandnim kičem, bi moralo na merodajnih mestih zahtevati, da se uvedeta vsaj dva njuna filma: »Hej lup« in »Svět patří nám« tudi pri nas.

Pěst na oko« je revija kratkih zgodbic in epizod, ki naj pokažejo, da je zgodovina vedno delala le ljudstvo, množica neznanih in neznanih tlačanov in nikdar kak diktator, kot nas tega uči idealističen nauk o zgodovini.

Cela revija »Pěst na oko« je pravzaprav igra v igri. Ko se v začetku dvigne zastor, vi-

dimo kaj konvencionalno sceno iz Shakespearjevega »Cezarja«. Glavno vlogo »igra« Voskovec, ki obenem predstavlja ravnatelja ofičelnega gledališča. Toda sredi igre se naenkrat med publiko oglasi eksekutor (Werich), ki je prišel zapečatiti gledališče, katero s svojim klasičnim repertoarjem nujno propada. Vsa sreča pa je v tem, da eksekutor ni birokrat in pikolovec, temveč strasten oboževalec gledališča. Saj izhaja iz gledališke rodbine — njegov stric je bil na nekem diletantskem odru šepetalec. Eksekutor se še tega strica prav dobro spominja, ki je vselej trdil, da mora dobro gledališče biti ogledalo časa. Zato takoj pozabi na svoje uradno poslanstvo in mesto da bi gledališče zapečatil, se kot pravi demokrat sam dejansko udeleži vseh naslednjih epizodnih predstav.

Radi omejenosti prostora bom omenil le nekaj teh epizodnih igrice. Po večini so vse vzete iz mitologije ali zgodovine, toda vkljub temu izborna karakterizirajo današnjost.

Zgodba o Trojanskem konju: Grki že 10 let »zavzemajo« Trojo. Ko se obleganja naveličajo, hočejo kreniti domov, toda Trojanke, ki so se zaljubile v grške vojščake, jim preprečijo odhod s tem, da jim zažgo ladje. Voskovec in Werich, ki igrata grška vojaka pešadijca se zaman trudita pridobiti si simpatije trojanskih

žena, ki si žele izključno dragoncev. Zato skonstruirata velikega lesenega konja in se tako vstulita med kavalerijo. Grški diktator Odisej jih radi tega pozove na raport. Oba klovna pa, mesto da bi se branila, mu svetujeta, naj se skrije v votlega konja, ker bi tako zlahka zavzel Trojo. »Prebrisani« Odisej si seveda ne da svetovati od preprostih vojščakov; njuna ideja se mu zdi celo tako glupa in veleizdajniška, da ju da obglaviti. Toda medtem naveličane na Grke razjarjene Trojanke in Odisej ne preostane ničesar drugega, kot da se z nekaterimi vojščaki skrije v votlega lesenega konja. Trojanke tega v triumfu odvedo v mesto, kjer pa se izkrcajo odisejevci in prepodijo nič slabega sluteče meščane. Tako so Grki zavzeli Trojo...

Kaj pomeni zgodba o trojanskem konju? Je to aluzija na znano nacistično rovarjenje v Sudetih (Troja je ČSR, trojanski konj pa Henleinov pokret). In desetletno obleganje Troje spominja na Francovo »zavzemanje« Madrida. Žal ne morem navesti vseh šal, besednih iger ter duhovitosti, katerih je nabita ta kot ostale epizode. Publika od smeha takorekoč ne pride do sape, ter prekineja igro z gromkim ploskanjem.

(Konec prihodnjič.)



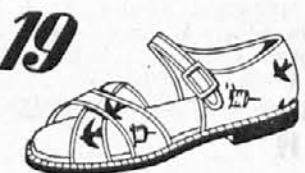
ZA BINKOŠTI



15

45.300-1104

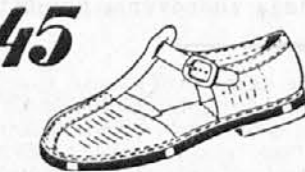
Za lepe dneve najcenejši in najprilagodnejši otroški platneni čevlji z gumijastim podplatom. Velikost 27—34 Din 19.—, št. 35—42 Din 25.—, moški Din 29.—. Izdelani v beli, sivi in drap barvi.



19

40891-7063

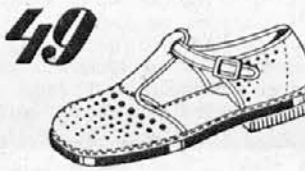
Otroške sandalice iz platna z elastičnim podplatom in zaponko preko rista. Od št. 27—30 Din 25.—, št. 31 do 34 Din 29.—.



45

2781-03802

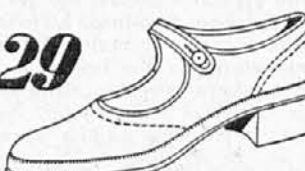
Te sandale iz močnega usnja z usnjevim podplatom so najboljša otroška obutev za poletje. Št. 27 do 30 Din 49.—, št. 31—34 Din 59.—, št. 35 do 38 Din 79.—, moške Din 99.—.



49

2381-13840

Najnovejši vzorec otroških sandalic iz belega nubuka, za lepe dneve Vašim malim. Od št. 27—30 Din 59.—, od št. 31—34 Din 69.—, od št. 35—38 Din 79.—.



29

23425-2205

Udobni čevlji iz močnega angleškega platna z gumijastim podplatom, nizko peto in zaponko. Praktični za delo v hiši in dvorišču. Izdelujemo jih v beli, sivi in drap barvi.



49

60695-2198

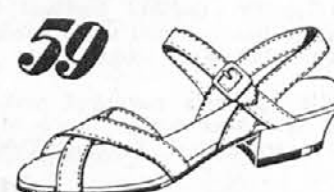
Elegantne dame ne bodo našle elegantnejših čevljev, za svojo pižamo. Izdelani so iz pisanega platna in pristojajo k vsaki pižami.



49

63995-1192

Za odpočitek noge elegantne, lahke in udobne čevlje iz belega in drap lanenega platna.



59

3185-56151

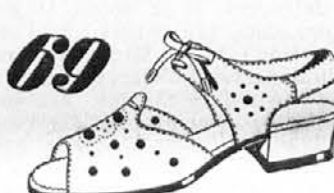
Za soparne poletne dneve so najboljše te okusne, elegantne in praktične sandalice na jermen z usnjevim podplatom in nizko peto. Izdelujemo jih v beli, modri in rdeči barvi.



59

3495-14175

Lahke in udobne sandalice v rdeči, modri in beli barvi na vezavo, z nizko peto.



69

3385-16164

Izpolnite vašo letno garderobo s temi okusnimi čevlji iz belega nubuka, z nizko peto in vezavo preko rista.



Selce

3-

SELCE 3.—, 4.—, 5.— Nudite otrokom udobnost, kupite jim kratke nogavice! Te nogavice so izdelane v vseh barvah s pisanim in enobarvnim robom.

Havajke

4-

HAVAJKE Ženske kratke nogavice iz finega mako bombaža v beli in drugih lepih barvah.

Jadran

9-

JADRAN 9.— Poleti ne mučite noge s podvezo, nosite kratke nogavice JADRAN!

Rata